

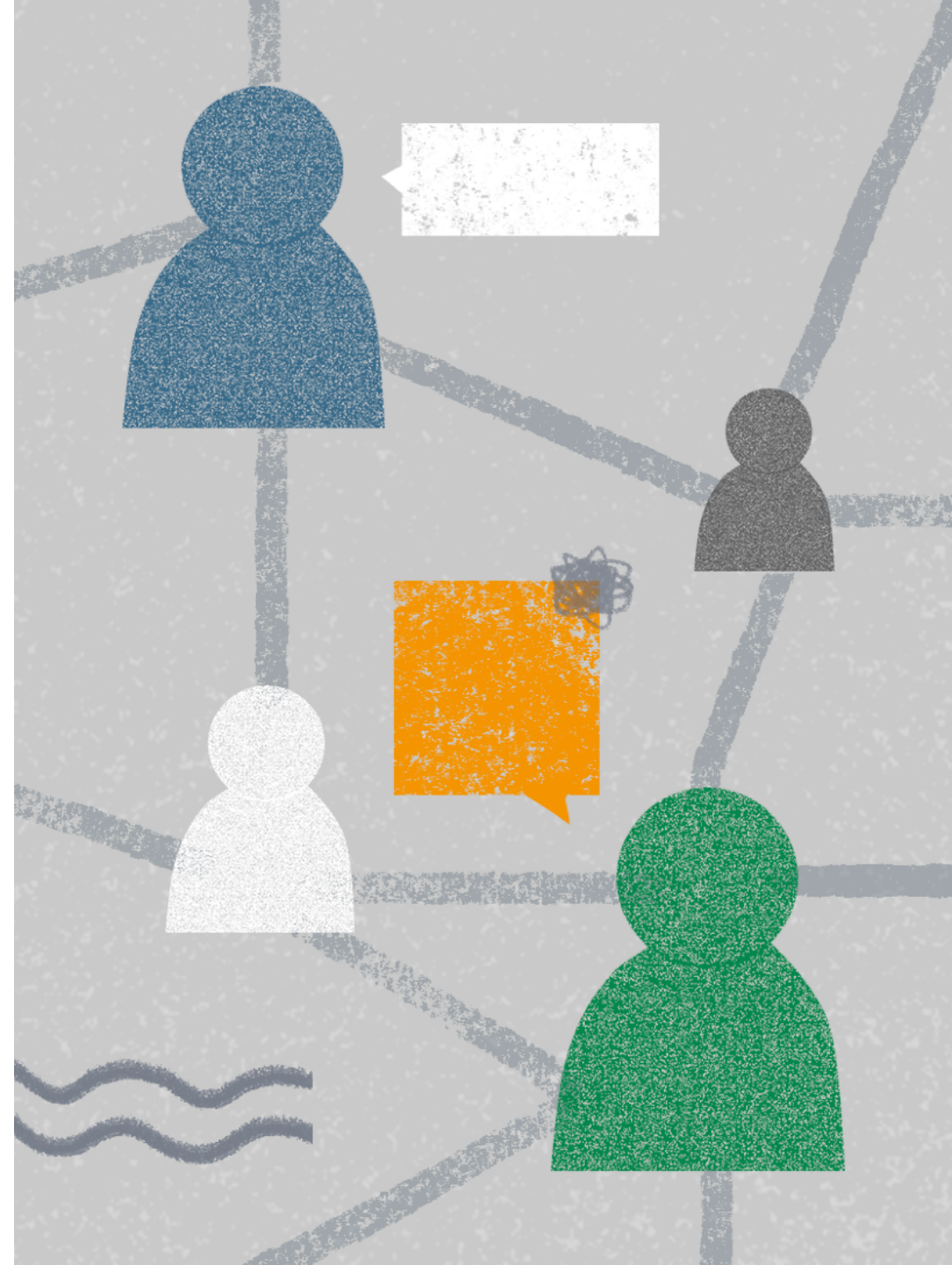
מגמות ביחסי יהודים וערבים בישראל בעקבות המלחמה באוקטובר 2023

اتجاهات العلاقات اليهودية والعربية في إسرائيل بعد حرب أكتوبر 2023

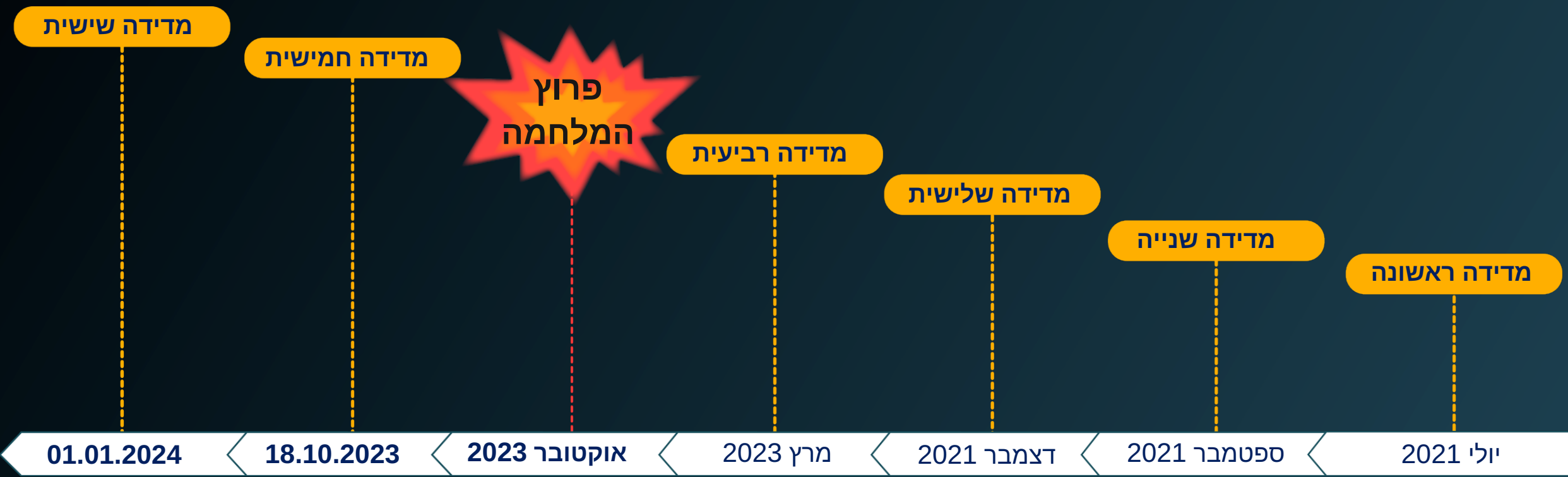
צוות המחקר:

יארא נאסר, מונא עוידה, לי אלדר, ד"ר יוסי חסון

מרץ 2024

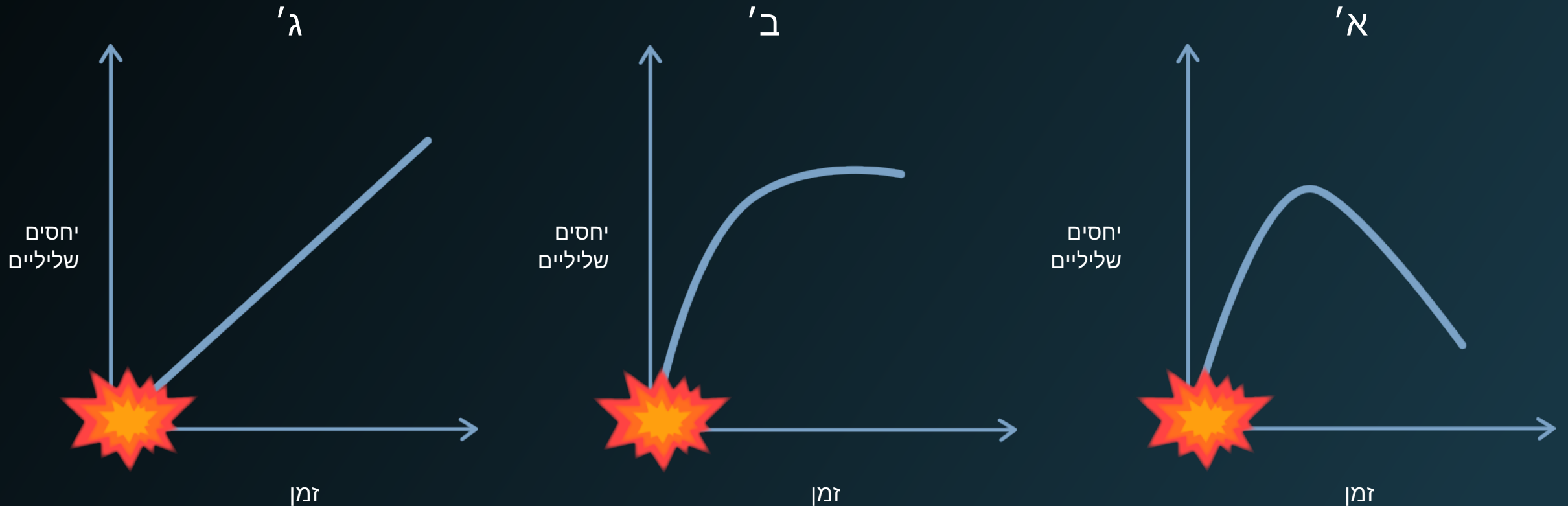

מחקר אורך זה נועד לבדוק את היחסים בין יהודים וערבים בישראל אלה כלפי אלה, לרבות התפיסות, העמדות והרגשות שלהם, וכן לזהות מגמות בשינוי היחסים בין הקבוצות לפני המלחמה, במהלכה ואחריה בבוא העת.
هدف البحث هو دراسة العلاقات بين اليهود والعرب في إسرائيل تجاه بعضهم البعض، بما في ذلك تصوراتهم واتجاهاتهم ومشاعرهم، وكذلك التعرف على اتجاهات تغير العلاقات بين المجموعات قبل وأثناء وبعد الحرب.

* לתיאור המדגם של המדידה השישית ראו שקף אחרון

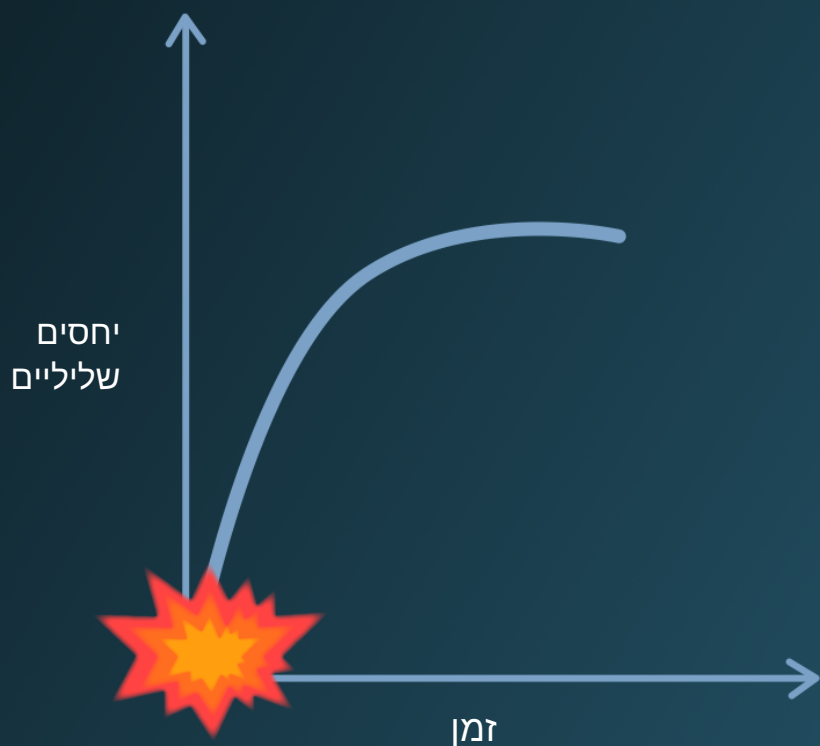
מה אתם חושבים שקרה ליחסים בין יהודים וערבים? ماذا حدث للعلاقات بين اليهود والعرب حسب رأيكم؟

בשורה התחתונה... נתקענו בנקודת ההקצנה

خلاصة القول...نحن عالقون عند نقطة التطرف

אחרי ה 7 באוקטובר 2023, הייתה הקצנה משמעותית ברגשות, עמדות, תפיסות של יהודים כלפי ערבים. ובתחילת 2024 אנחנו לא רואים החמרה ולא שיפור אלא התייצבות במגמת הקצנה שהייתה.

עם זאת, יש על מה לעבוד כדי לשפר את היחסים בין יהודים וערבים בישראל

ومع ذلك، يجب العمل على عدة عوامل لتحسين العلاقات بين العرب واليهود في اسرائيل

יהודים וערבים נמנעים יותר ממפגש עם הקבוצה השנייה ככל ש:

היו להם יותר מפגשים יומיומיים שליליים ופחות מפגשים יומיומיים חיוביים

הם תופסים את חברי הקבוצה השנייה כדומים אחד לשני וכתומכים באלימות נגדם

מידת אי האמון, השנאה ותחושת ההשפלה מהקבוצה השנייה היא גבוהה

הזהות הישראלית היא רכיב פחות חשוב בזהות שלהם עצמם

בהרבה מההיבטים האלה, יש מה לעשות

גורמים מנבאים והמלצות العوامل التنبؤية وتوصيات

תמונת מצב ינואר 2024 يناير 2024

מגמות שינוי اتجاهات التغيير

מגמות שינוי

اتجاهات التغيير

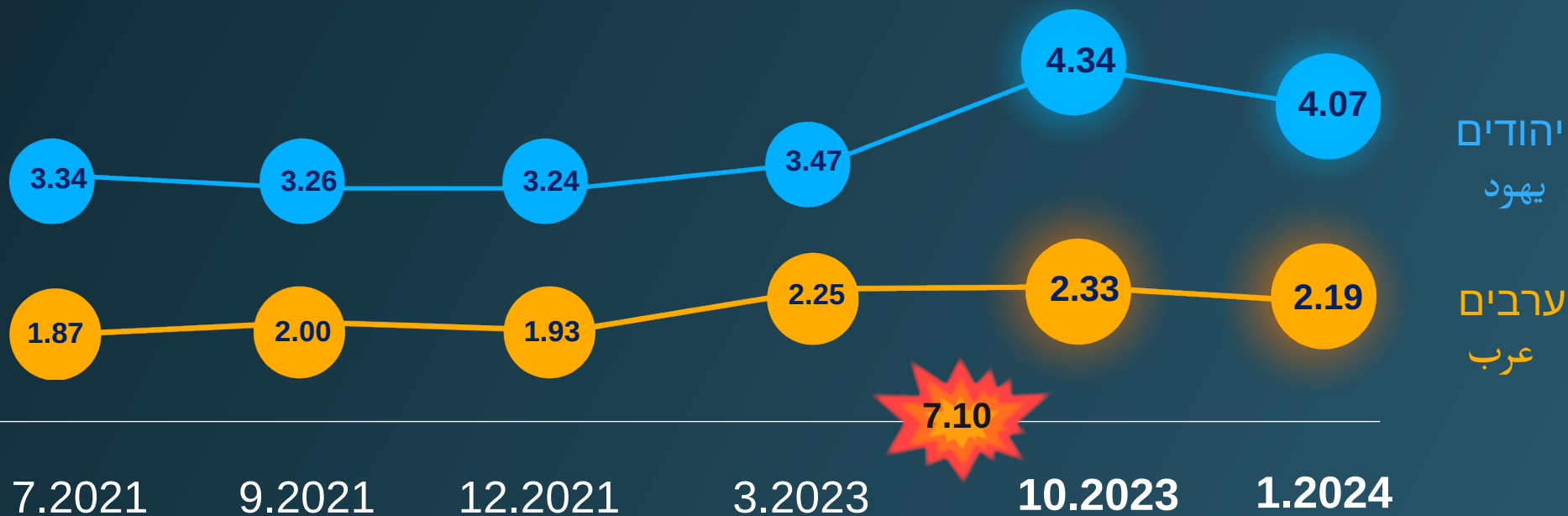
מגמות שינוי במידת הפחד בין 2021 ל 2024 اتجاهات التغيير في درجة الخوف بين عامي 2021 و 2024

באיזה מידה את/ה מרגיש/ה כל אחד מהרגשות הבאים כלפי [יהודים/ערבים]? (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

פחד חרף

6

1

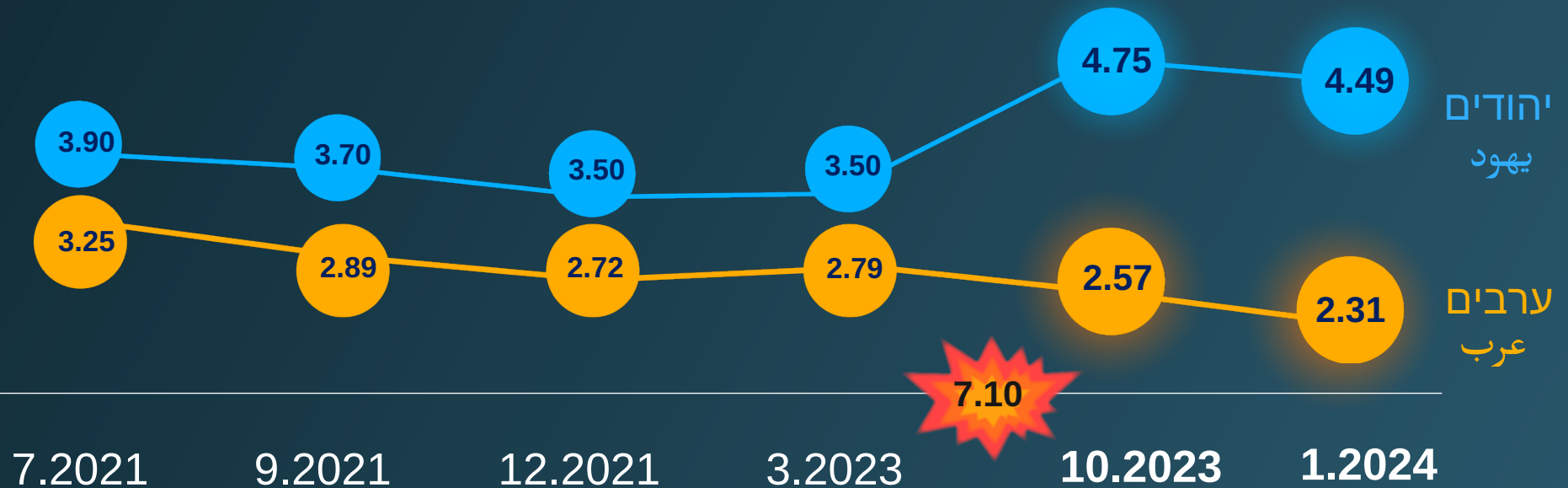

באיזה מידה את/ה מרגיש/ה כל אחד מהרגשות הבאים כלפי [יהודים/ערבים]? (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

כעס גזבי

6

1

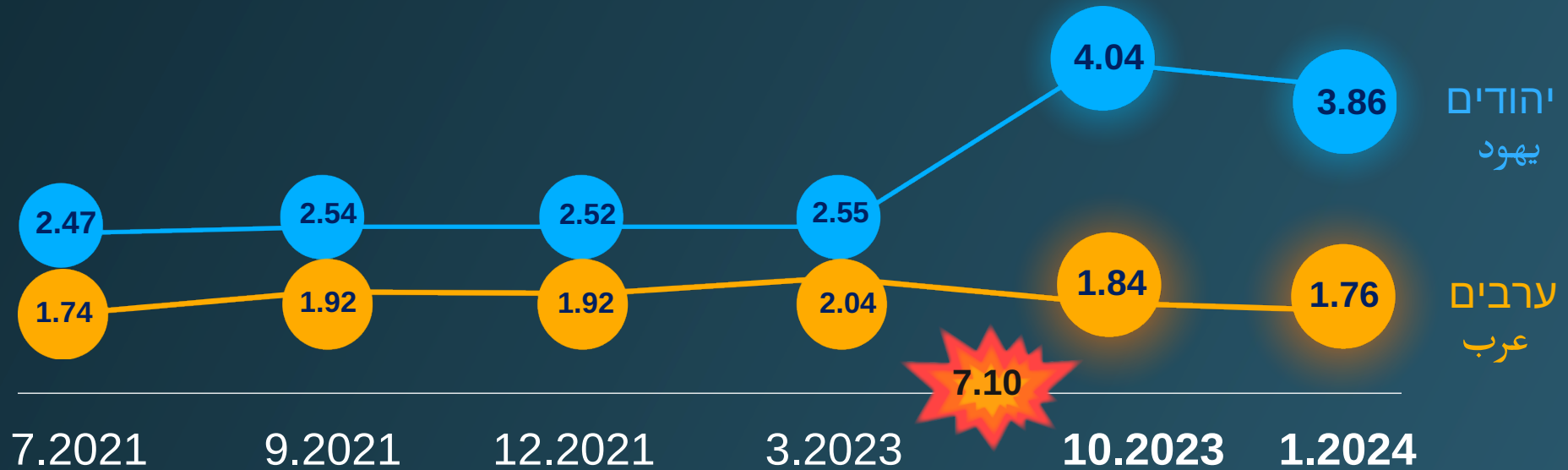

באיזה מידה את/ה מרגיש/ה כל אחד מהרגשות הבאים כלפי [יהודים/ערבים]? (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

שנאה קראהיية

6

1

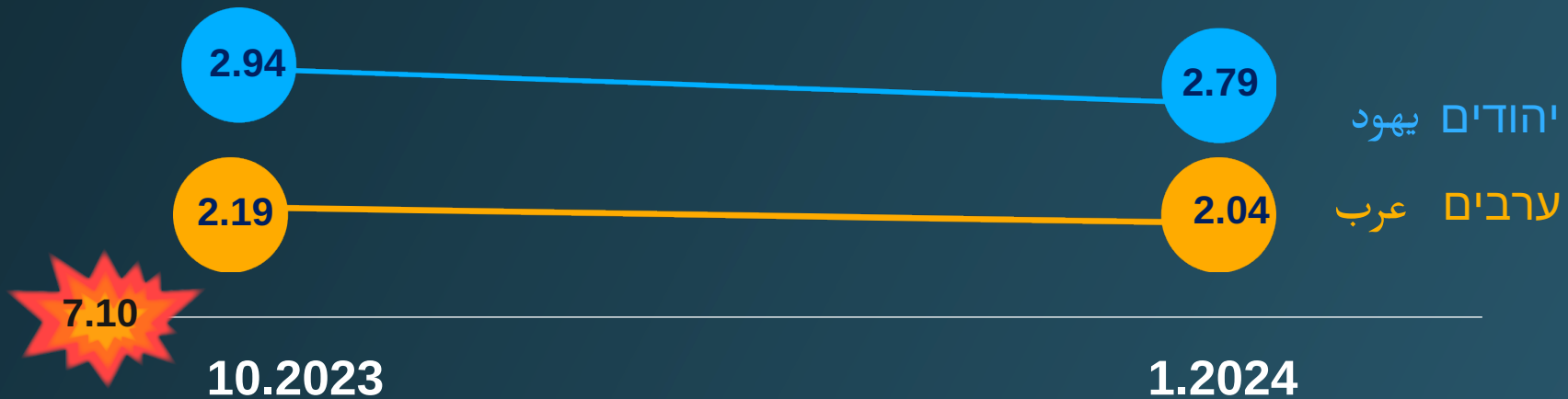

באיזה מידה את/ה מרגיש/ה כל אחד מהרגשות הבאים כלפי [יהודים/ערבים]? (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

השפלה אהانة

6

1

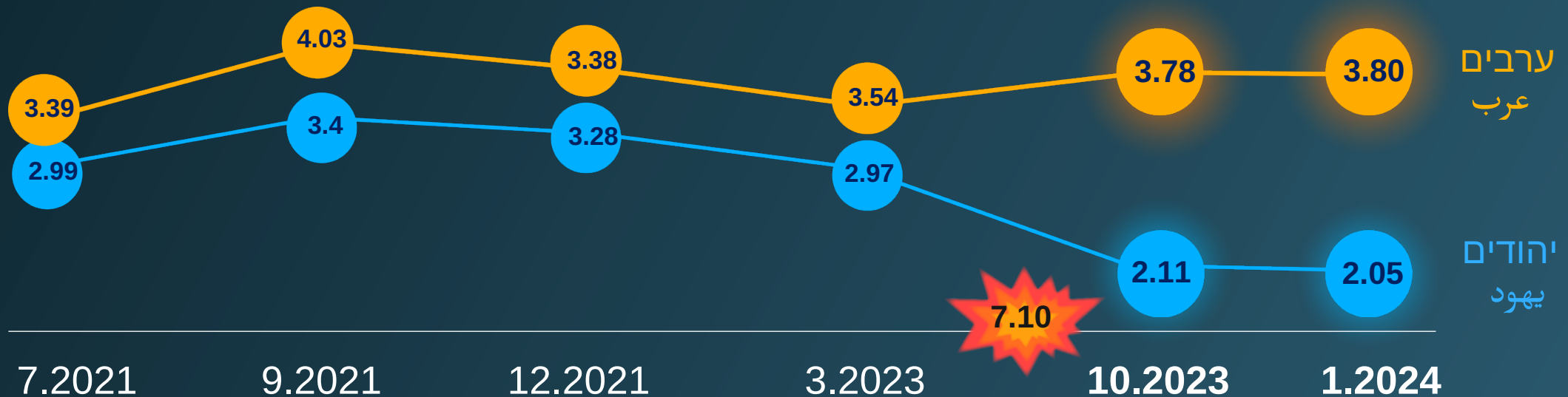

באיזה מידה את/ה מרגיש/ה כל אחד מהרגשות הבאים כלפי [יהודים/ערבים]? (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

אמפתיה טעאפ

6

1

מהי מידת הסכמתך עם הטענה הבאה? באופן כללי, ערבים/יהודים אינם אמינים (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

אי אמון عدم الثقة

6

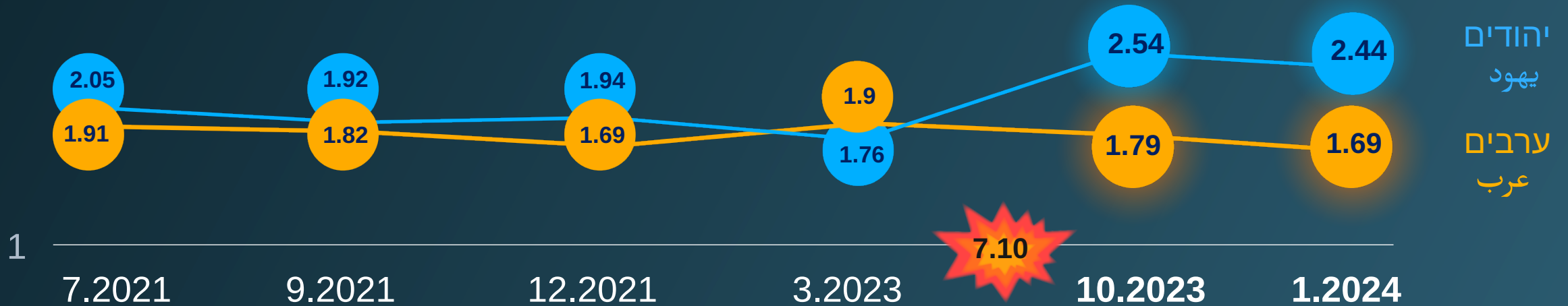
1

באיזו מידה את/ה נוקט/ת באופן אישי בהחרמת עסקים של [יהודים/ערבים]? (1 - כלל לא, 6 - במידה רבה)

החרמת עסקים مقاطعة الاعمال

6

1

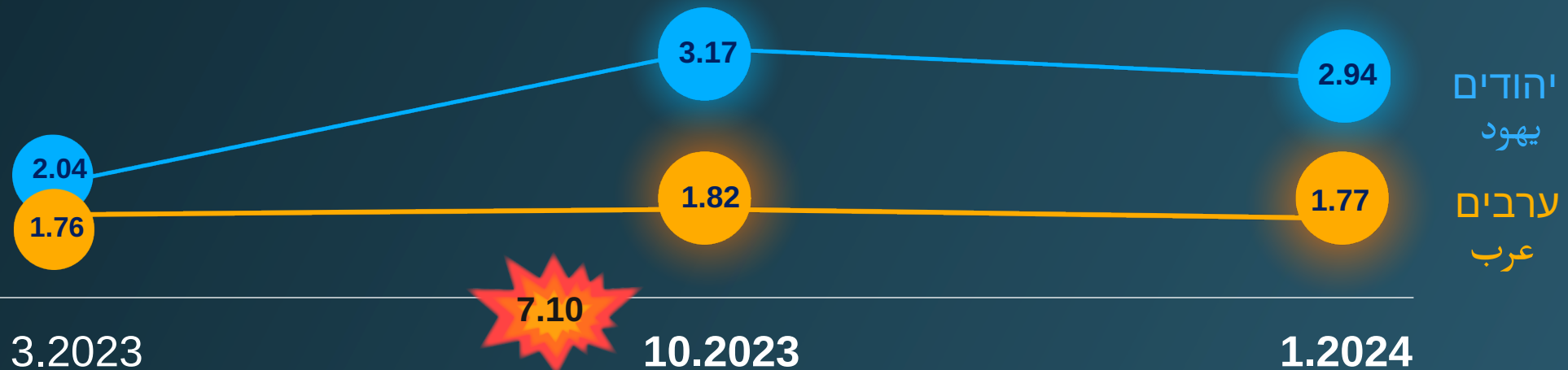
מגמות שינוי בהימנעות מנוכחות בסביבת הקבוצה השנייה בין 2023 ל 2024 اتجاهات التغيير في تجنب التواجد بجانب المجموعة الثانية بين عامي 2023 و 2024

באיזו מידה את/ה נמנעת מנוכחות במקומות שיש בהם מפגש עם [יהודים/ערבים]? (1 - כלל לא, 6 - במידה רבה)

הימנעות מנוכחות במקומות שיש בהם מפגש אפשרי עם קבוצת החוץ تجنب التواجد بجانب المجموعة الثانية

6

1

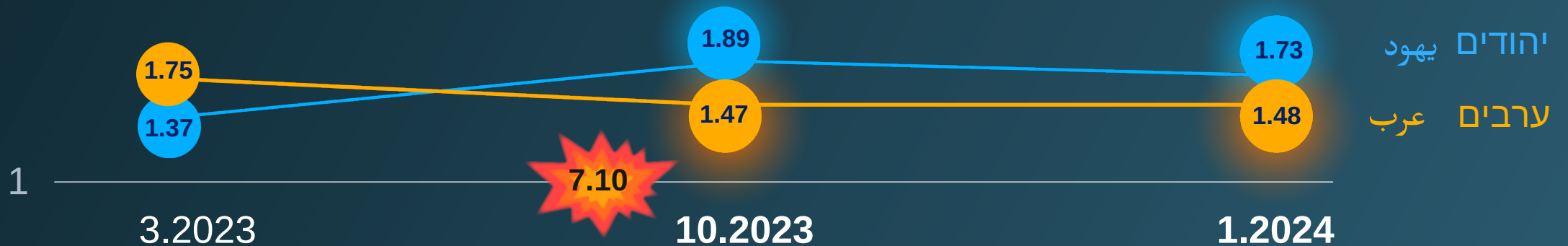

מגמות שינוי בתמיכה באלימות כלפי הקבוצה השנייה בין 2023 ל 2024 اتجاهات التغيير في دعم العنف ضد المجموعة الثانية بين عامي 2023 و 2024

באיזו מידה הנך תומך/ת באירועים האלימים/פיגועים של אזרחים יהודים/ערבים כלפי אזרחים ערבים/יהודים? (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

תמיכה באלימות של קבוצת הפנים כלפי קבוצת החוץ دعم العنف ضد المجموعة الثانية

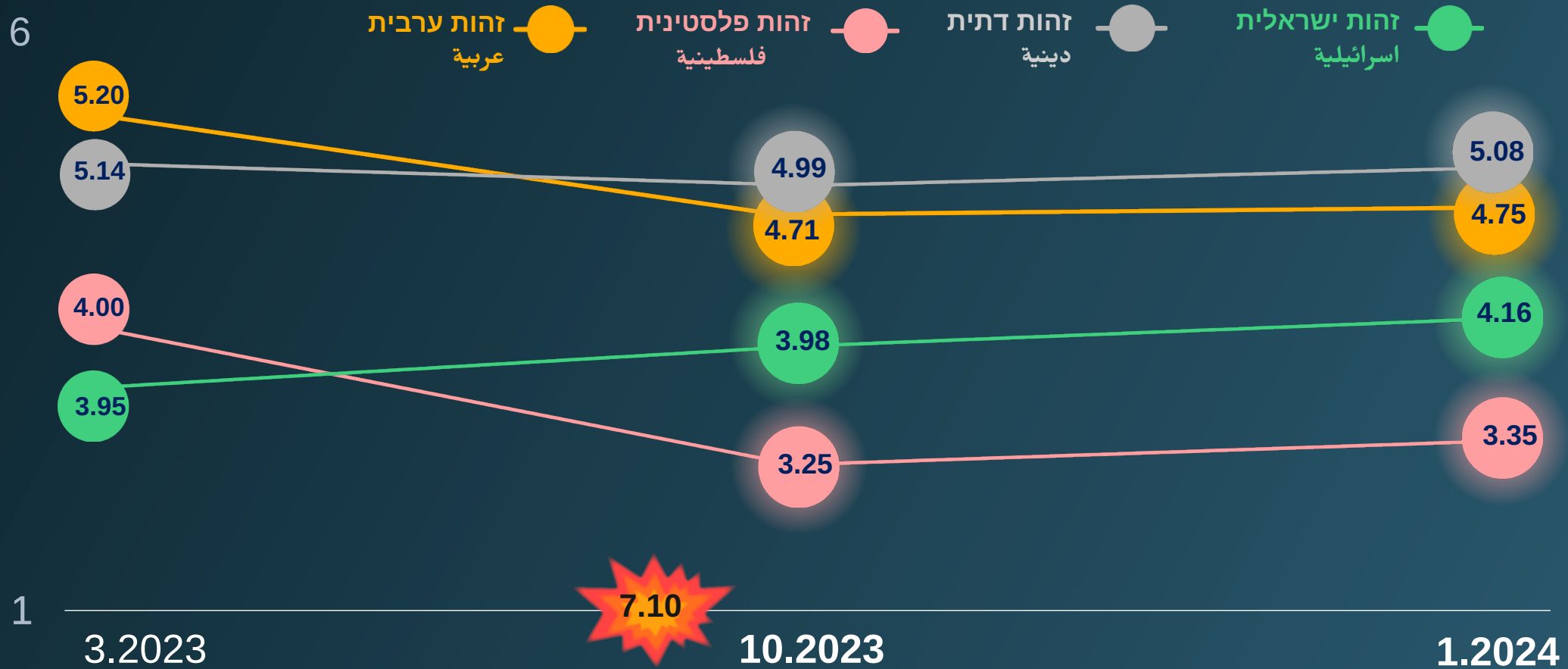
6

מגמות שינוי במרכזיות של מרכיבי הזהויות של ערבים בישראל בין 2023 ל 2024

اتجاهات التغيير في عناصر هوية العرب في إسرائيل بين عامي 2023 و2024

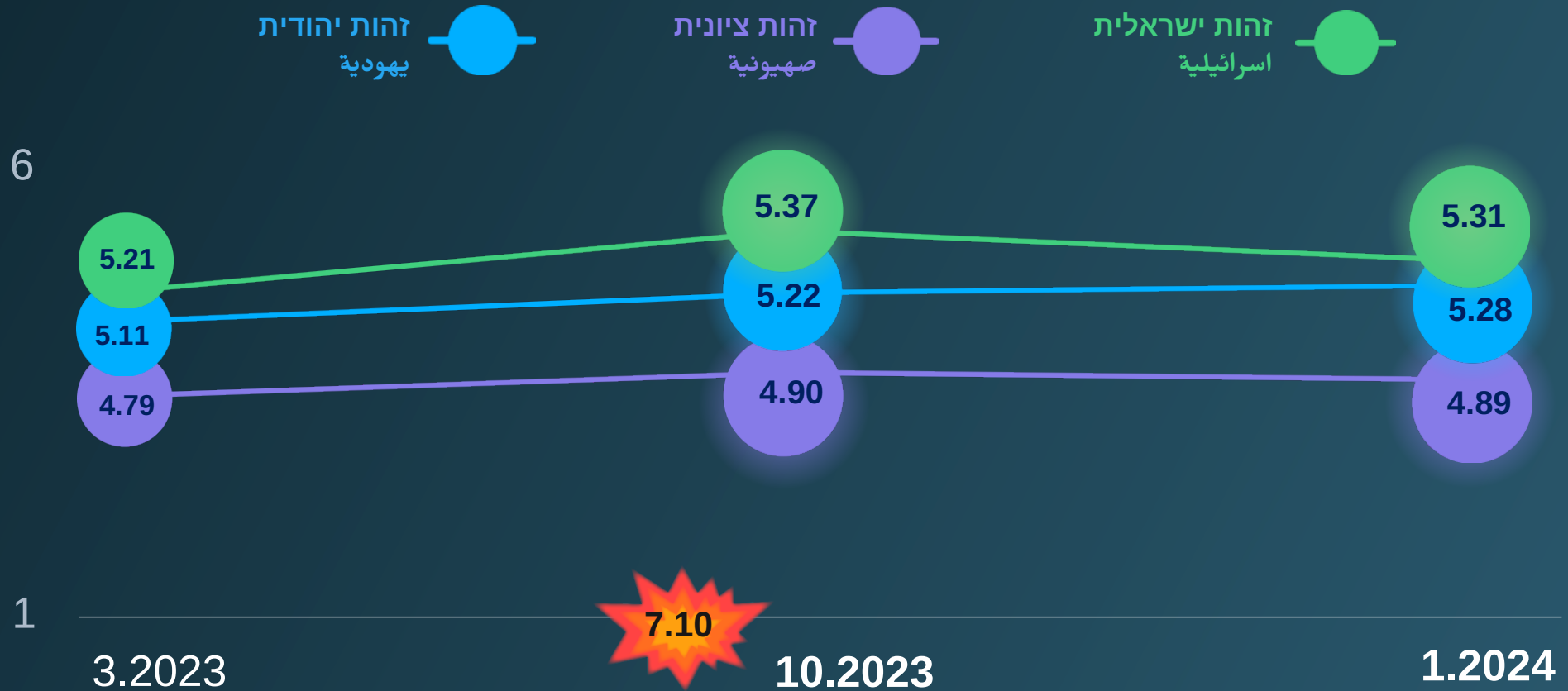
מה מידת הסכמתך עם האמירות הבאות? היותי [ערבי/הפלסטיני/ת/ישראלי/ת/ מוסלמי/ת/ נוצרי/ת/דרוזי/ת] מהווה מרכיב חשוב בזהות שלי(1- כלל לא, 6- במידה רבה)

מגמות שינוי במרכזיות של מרכיבי הזהויות של יהודים בישראל בין 2023 ל 2024

اتجاهات التغيير في عناصر هوية اليهود في إسرائيل بين عامي 2023 و2024

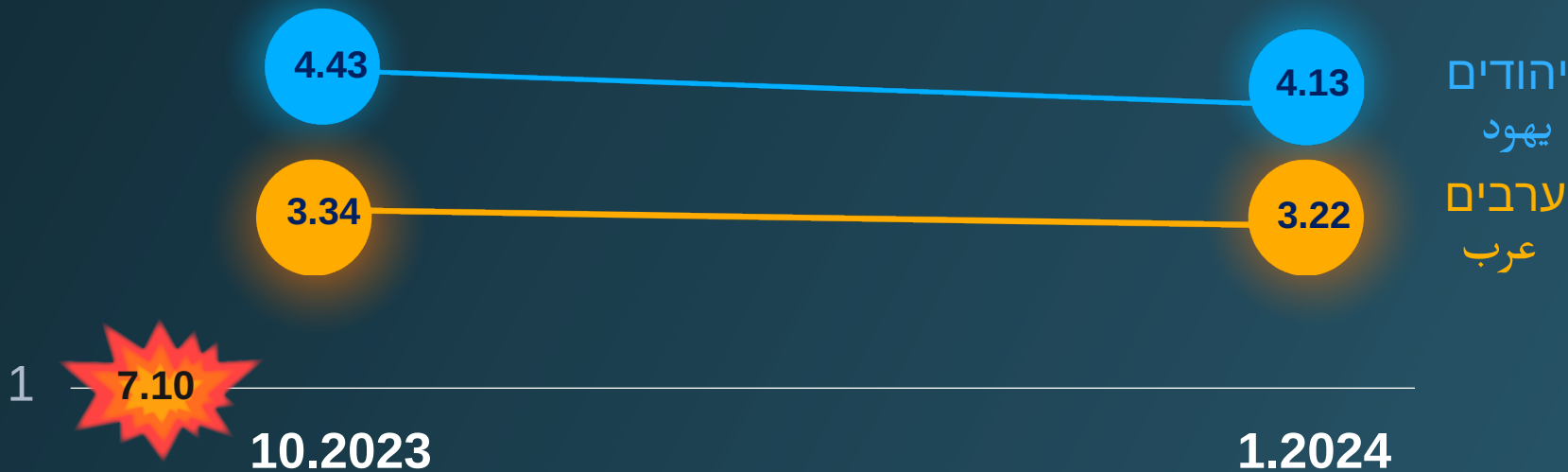
מה מידת הסכמתך עם האמירות הבאות? היותי [יהודי/ה/ציוני/ת/ישראלי/ת] מהווה מרכיב חשוב בזהות שלי(1- כלל לא, 6- במידה רבה)

מגמות שינוי בהערכת הסיכוי להתרחשות אירועי אלימות בין יהודים וערבים בישראל اتجاهات التغيير في تقييم احتمال حوادث عنف بين اليهود والعرب في إسرائيل

בעקבות המצב הביטחוני הנוכחי, מה להערכתך הסיכויים שיתרחשו בקרוב אירועי אלימות בין יהודים וערבים בישראל כמו אלה שהיו במאי 2021? (1- סיכוי נמוך מאוד, 6- סיכוי גבוהה מאוד)

6

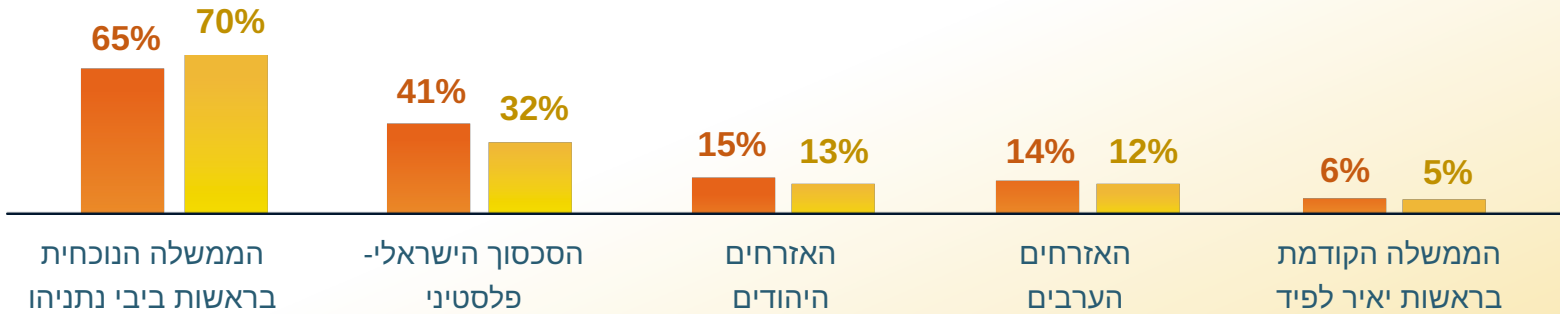

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024, יותר ערבים חושבים שהמשלה הנוכחית היא הגורם העיקרי שיביא להסלמה בין יהודים וערבים ופחות חושבים שהסכסוך הישראלי הפלסטיני

بين أكتوبر 2023 وبينار 2024، عدد أكبر من العرب يعتقد أن الحكومة الحالية هي العامل الرئيسي الذي سيؤدي إلى التصعيد بين اليهود والعرب، وعدد أقل يعتقد أن الصراع الإسرائيلي الفلسطيني

במידה ותהיה הסלמה ביחסי יהודים וערבים בישראל בקרוב, מי לדעתך הגורם העיקרי שהביא לכך?

ערבים 2024 ינואר ● ערבים אוקטובר 2023 ●

ערבים عرب

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024,

- * אחוז יותר גבוה של ערבים חושבים שהמשלה הנוכחית בראשות נתניהו היא הגורם העיקרי שיביא להסלמה בין יהודים וערבים.
- * אחוז נמוך יותר של ערבים חושבים שהסכסוך הישראלי פלסטיני הוא הגורם העיקרי שיביא להסלמה בין יהודים וערבים בישראל.

יהודים 2024 ינואר ● יהודים אוקטובר 2023 ●

יהודים יהוד

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024, לא נמצאו מגמות שינוי בקרב יהודים.

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024, יותר ערבים חושבים שהממשלה הנוכחית היא הגורם העיקרי שיביא להסלמה בין יהודים וערבים ופחות חושבים שהסכסוך הישראלי הפלסטיני

بين أكتوبر 2023 وبينيناير 2024، عدد أكبر من العرب يعتقد أن الحكومة الحالية هي العامل الرئيسي الذي سيؤدي إلى التصعيد بين اليهود والعرب، وعدد أقل يعتقد أن الصراع الإسرائيلي الفلسطيني

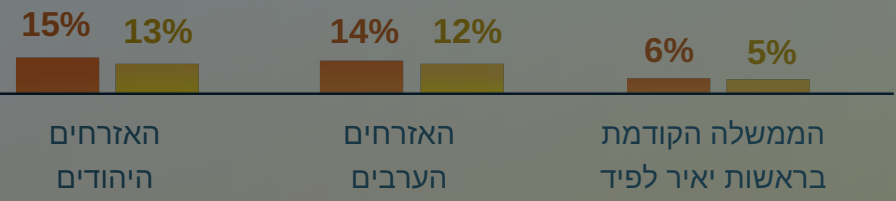
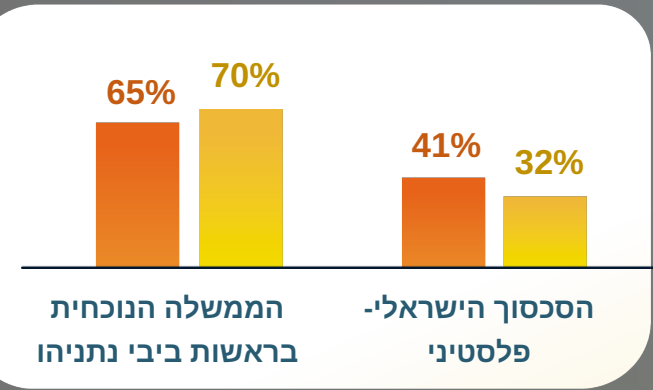
במידה ותהיה הסלמה ביחסי יהודים וערבים בישראל בקרוב, מי לדעתך הגורם העיקרי שהביא לכך?

ערבים 2024 ינואר ● ערבים אוקטובר 2023 ●

ערבים عرب

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024,

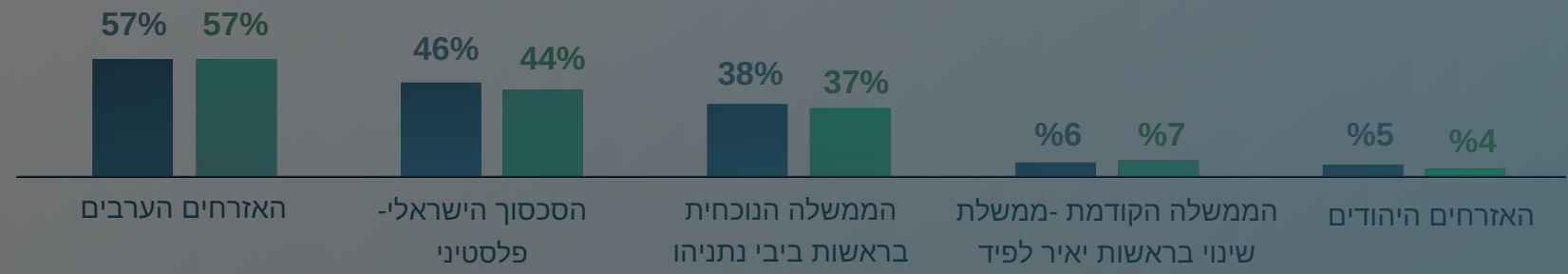
- * אחוז יותר גבוה של ערבים חושבים שהממשלה הנוכחית בראשות נתניהו היא הגורם העיקרי שיביא להסלמה בין יהודים וערבים.
- * אחוז נמוך יותר של ערבים חושבים שהסכסוך הישראלי פלסטיני הוא הגורם העיקרי שיביא להסלמה בין יהודים וערבים בישראל.

יהודים 2024 ינואר ● יהודים אוקטובר 2023 ●

יהודים יהוד

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024, לא נמצאו מגמות שינוי בקרב יהודים.

נקודות חשובות שיש לקחת בחשבון בפרשנות ממצאי המחקר בקרב ערבים בישראל מאז השביעי באוקטובר :

نقاط مهمة يجب مراعاتها عند تفسير نتائج العرب في إسرائيل منذ السابع من أكتوبر:

חשש מההשלכות כתוצאה מהבעת דעתם
האמיתית בסקרים.

חשש להביע עמדות ורגשות שליליים כלפי
הציבור היהודים.

תחושת אמפתיה והזדהות עם אזרחים
שנפגעו ב 7 באוקטובר.

תמונת מצב
ינואר 2024

يناير 2024

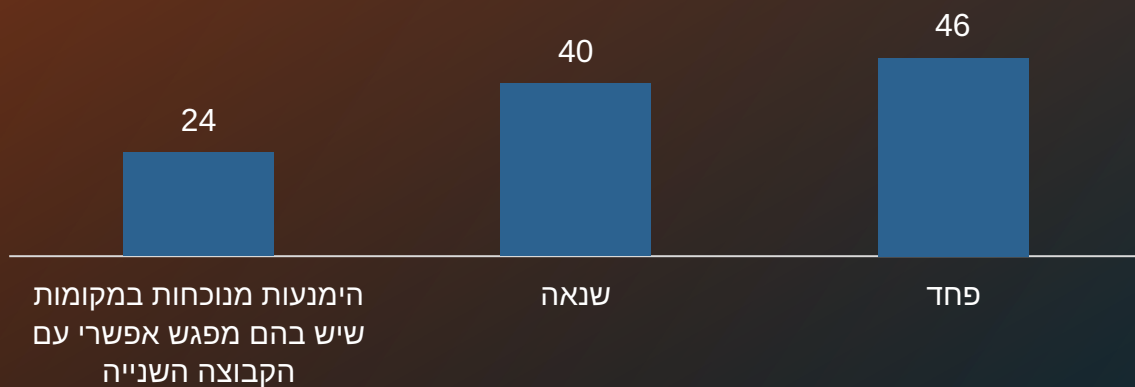

יהודים מביעים רמות גבוהות מאוד של פחד, שנאה והימנעות מנוכחות בסביבת ערבים

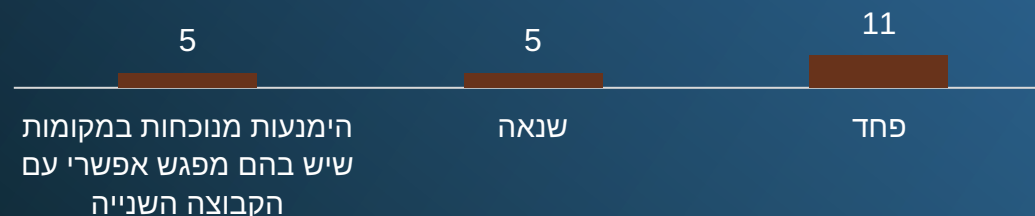
يعبرون اليهود عن مستويات عالية من الخوف، الكراهية وتجنب التواجد بجانب عرب

"באיזו מידה אתה מרגיש/ה כל אחד מהרגשות הבאים כלפי [יהודים /ערבים]/נמנע/ת מנוכחות במקומות שיש בהם מפגש עם [יהודים/ערבים]" (1 - כלל לא, 6 - במידה רבה)

יהודים יהוד

ערבים عرب

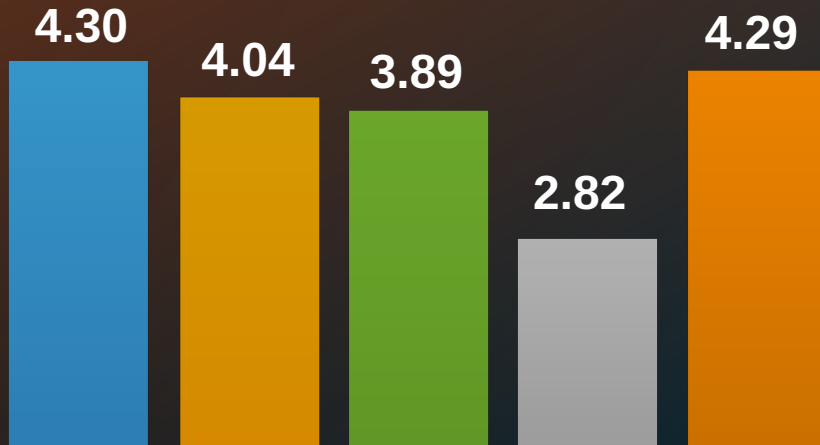
*הסקאלה של השאלות נעה בין 1 ל 6, והאחוזים המוצגים הם חיבור של 5-6.

ערבים ויהודים הכי פחות נמנעים מלהתבטא בנושאים הקשורים ליחסי יהודים וערבים עם חברי קבוצת הפנים العرب واليهود يمتنعون اقل عن التعبير بشأن القضايا المتعلقة بالعلاقات اليهودية والعربية مع أعضاء المجموعة الداخلية

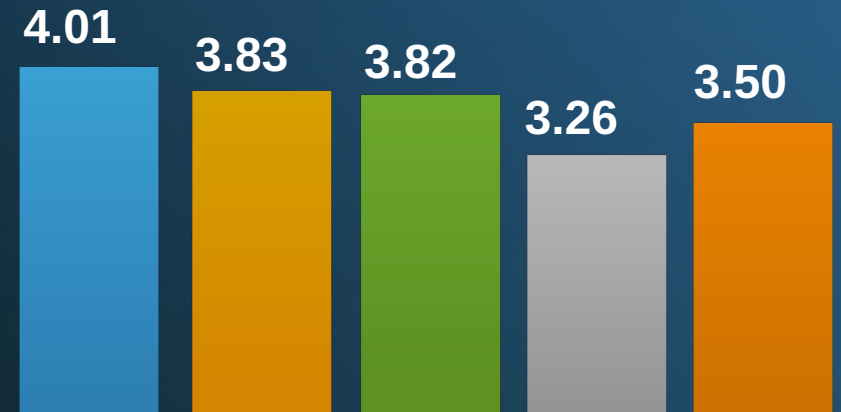
באופן כללי, באיזה מידה את/ה נמנע/ת מלהתבטא בנושאים הקשורים ליחסי יהודים וערבים במרחבים הבאים: (1- כלל לא, 6- במידה רבה)

- רשתות חברתיות
الشبكات الاجتماعية
- במקום העבודה שלך
مكان العمل
- במוסד הלימודים שלך
مكان التعليم
- [קבוצות הפנים]
المجموعة التي
انتمى لها
- [קבוצות החוץ]
المجموعة التي لا
انتمى لها

יהודים יהוד

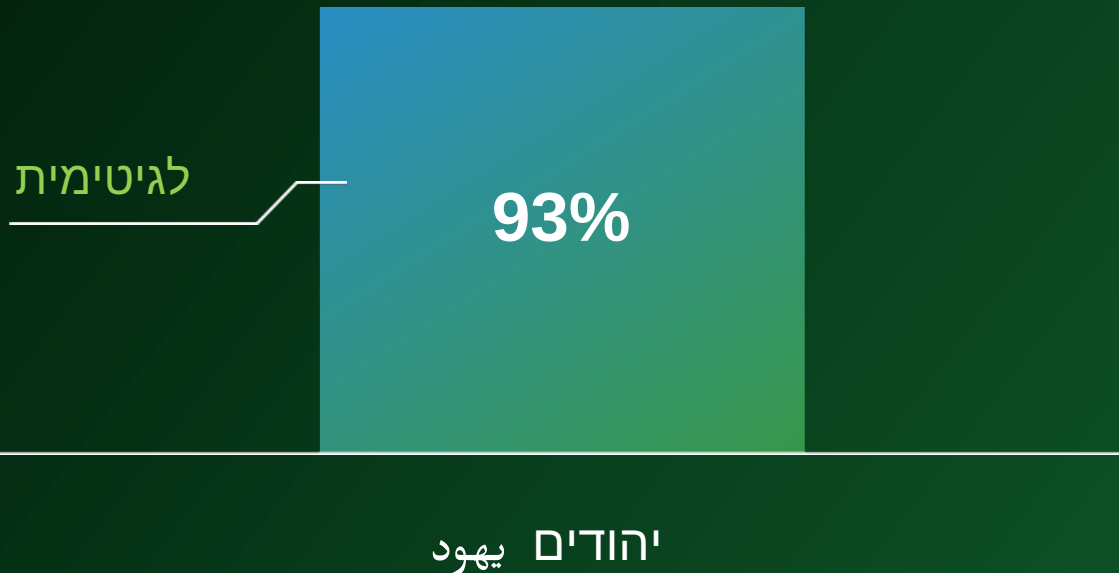
ערבים عرب

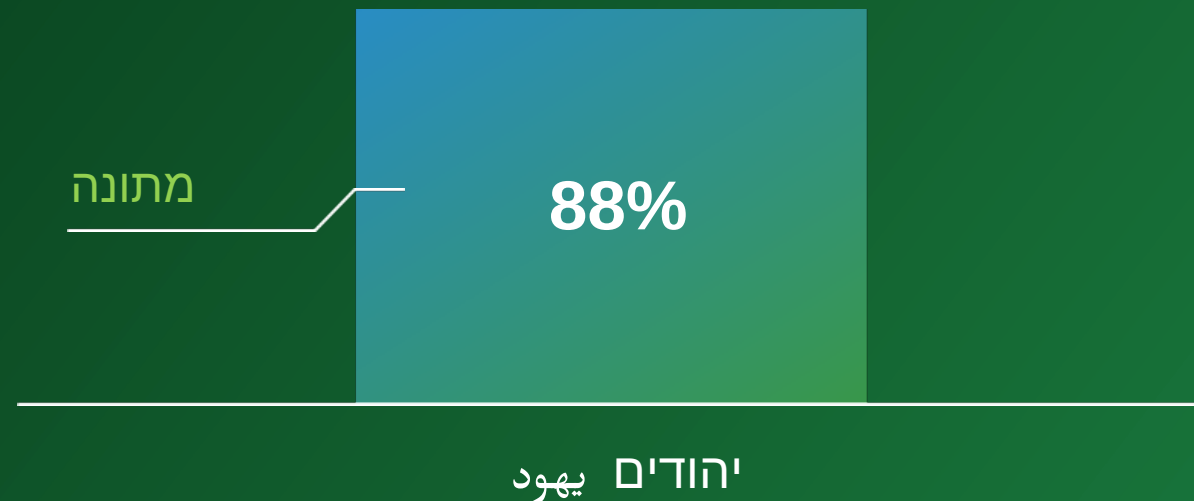
88% מהיהודים תופסים את התגובה של ישראל כלפי עזה כמתונה ו93% תופסים אותה כלגיטימית

88% من اليهود يعتبرون الرد الإسرائيلي على غزة ليس متطرفاً و93% يعتبرونه مشروعاً

באיזה מידה את/ת תופס/ת את התגובה של
ישראל כלפי עזה כלגיטימית?

באיזה מידה את/ת תופס/ת את התגובה של
ישראל כלפי עזה כקיצונית?

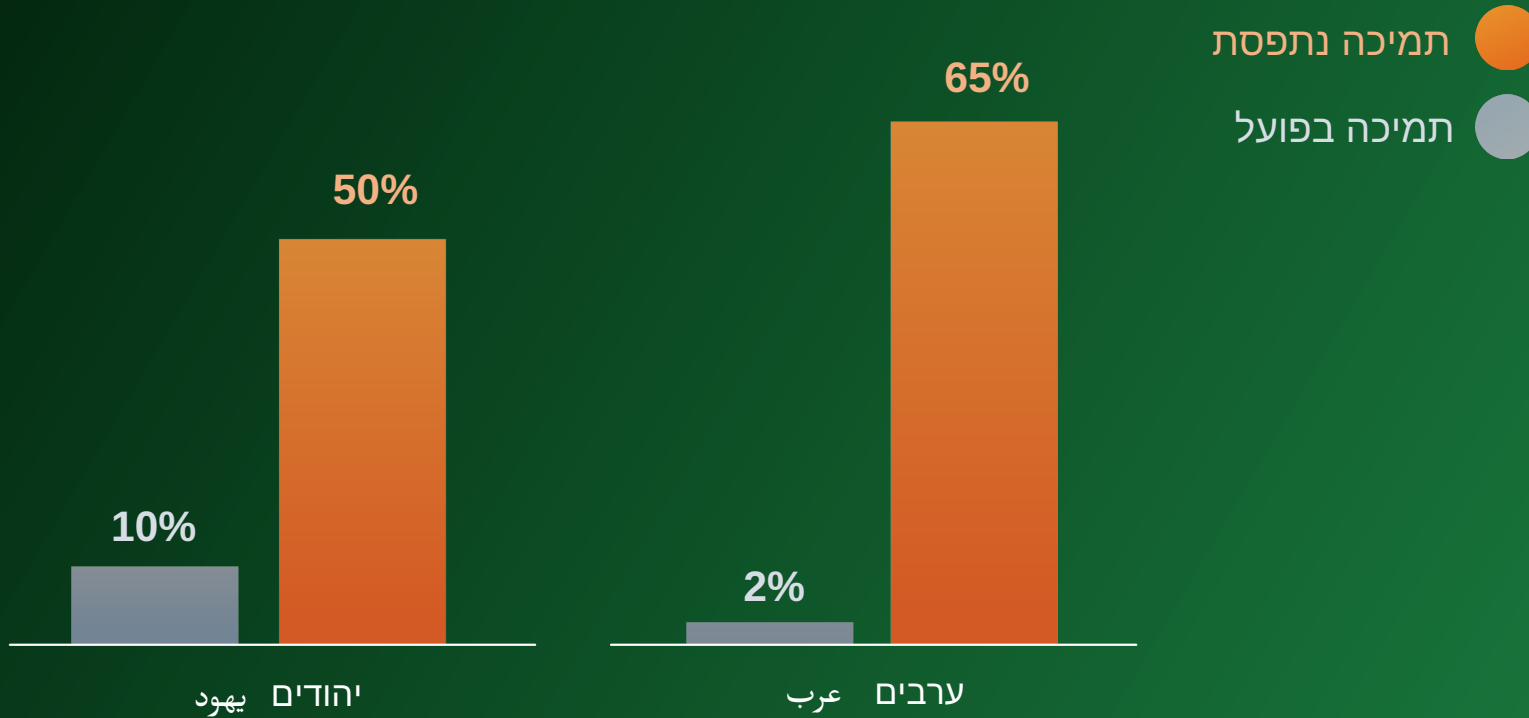

*הסקאלה של שתי השאלות נעה בין 1 ל 6, והאחוזים המוצגים הם חיבור של 4-6.

מרבית היהודים והערבים מתנגדים לאלימות בין הקבוצות אבל כל צד חושב שהצד השני תומך בכך

يعارض معظم اليهود والعرب العنف، لكن كل جانب يعتقد أن الآخر يدعمه

תמיכה בפועל: האם את/ה תומך/ת או מתנגד/ת לאירועים/פיגועים של [קבוצת הפנים] על [קבוצת החוץ]?
תמיכה נתפסת: לדעתך, מה שיעור [קבוצת החוץ] אזרחי ישראל התומכים באירועים אלימים/פיגועים של [קבוצת החוץ] על [קבוצת הפנים]?

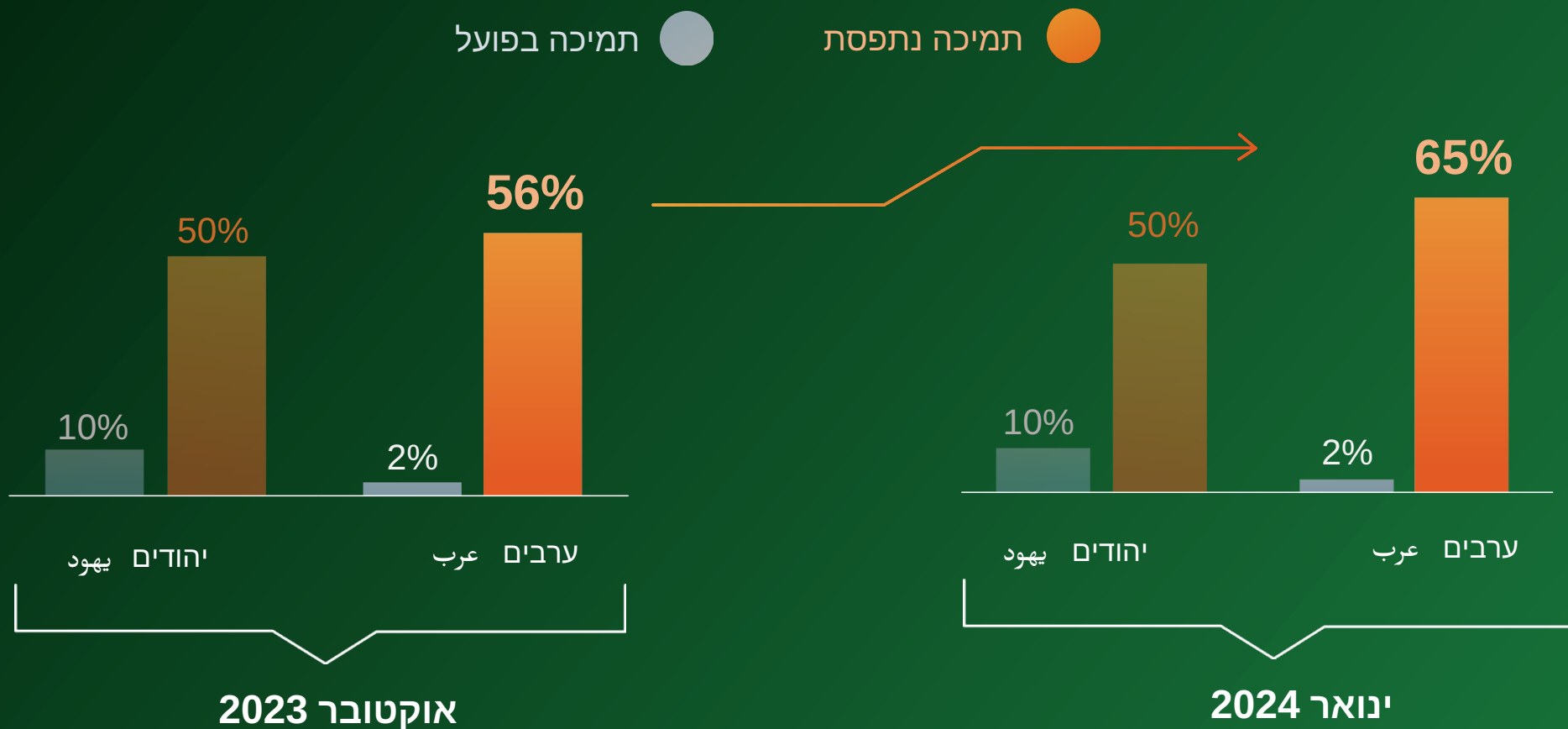

בעוד ש 10% מהיהודים תומכים באלימות נגד ערבים, ערבים חושבים ש 50% מהיהודים תומכים בכך.

בעוד שרק 2% מהערבים תומכים באלימות נגד יהודים, יהודים חושבים ש 65% מהערבים תומכים בכך.

בין אוקטובר 2023 לבין ינואר 2024 עלה אחוז היהודים החושבים שערבים תומכים באלימות נגדם מ 56% ל 65%
بين أكتوبر 2023 ويناير 2024، ارتفعت نسبة اليهود الذين يعتقدون أن العرب يؤيدون العنف ضدهم من 56% ل 65%

תמיכה בפועל: האם את/ה תומך/ת או מתנגד/ת לאירועים/פיגועים של [קבוצת הפנים] על [קבוצת החוץ]?
תמיכה נתפסת: לדעתך, מה שיעור [קבוצת החוץ] אזרחי ישראל בתומכים באירועים אלימים/פיגועים של [קבוצת החוץ] על [קבוצת הפנים]?

גורמים מנבאים והמלצות

العوامل التنبؤية وتوصيات

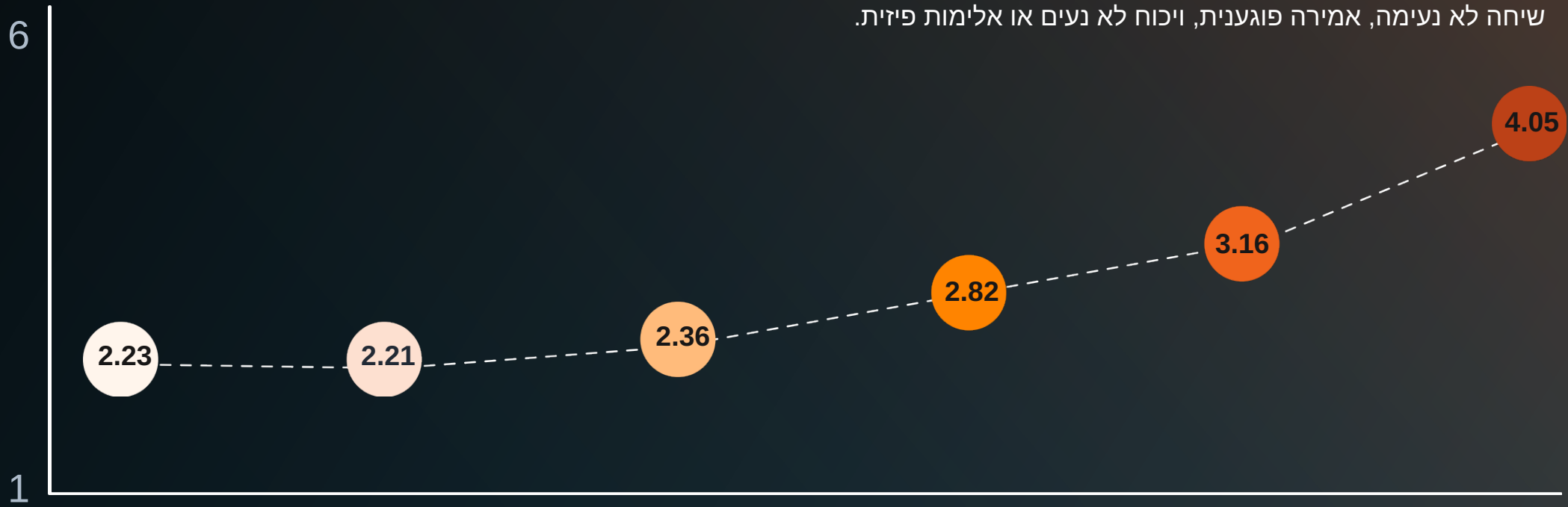
איך אפשר להפחית הימנעות של יהודים וערבים מנוכחות בסביבת קבוצת החוץ

كيف يمكن الحد من تجنب اليهود والعرب للتواجد في بيئة المجموعة الأخرى؟

בקרוב יהודים וערבים, נמצא קשר ישיר בין תדירות המפגש השלילי בין יהודים וערבים בחודש האחרון להימנעות מנוכחות בסביבת הקבוצה השנייה. לכן אנחנו מציעים שדרך לשקם את היחסים יכולה להיות דרך צמצום המפגשים היום-יומיים השליליים שהיו לנו כערבים ויהודים, כמו שיחה לא נעימה, אמירה פוגענית, ויכוח לא נעים או אלימות פיזית.

הימנעות מנוכחות בסביבת הקבוצה השנייה

- 1- בכלל לא
- 2- לעתים רחוקות מאוד
- 3- לעתים רחוקות
- 4- לעתים
- 5- לעתים קרובות
- 6- לעתים קרובות מאוד

איך אפשר להפחית הימנעות של יהודים וערבים מנוכחות בסביבת קבוצת החוץ

كيف يمكن الحد من تجنب اليهود والعرب للتواجد في بيئة المجموعة الأخرى؟

בקרוב יהודים וערבים, נמצא קשר הפוך בין תדירות **המפגש החיובי** בין יהודים וערבים בחודש האחרון להימנעות מנוכחות בסביבת הקבוצה השנייה. לכן אנחנו מציעים שדרך לשקם את היחסים יכולה להיות דרך שימור המפגשים היום-יומיים החיוביים שהיו לנו כערבים ויהודים, כמו שיתוף פעולה בלימודים, המשך עבודה על פרויקטים ומשימות יחד במקומות העבודה, קבלה ומתן שירות, עזרה הדדית, אירוח זה אצל זה, ואפילו ברכת בוקר טוב במקום העבודה או מפגש ברחוב.

- 1- בכלל לא
- 2- לעתים רחוקות מאוד
- 3- לעתים רחוקות
- 4- לעתים
- 5- לעתים קרובות
- 6- לעתים קרובות מאוד

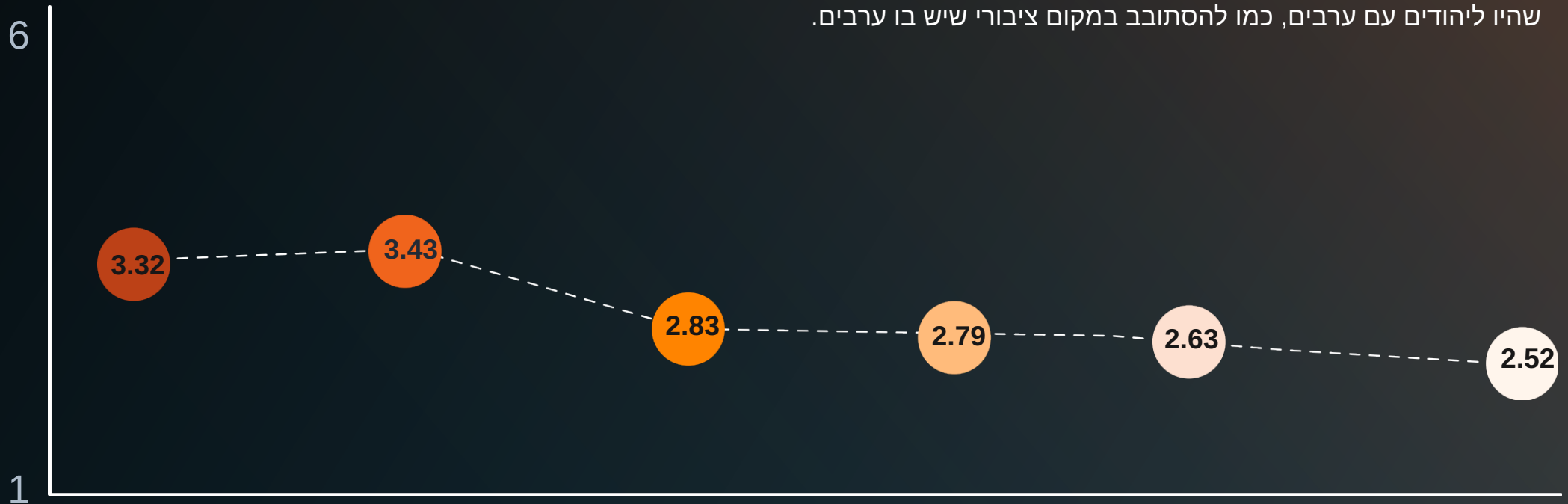
איך אפשר להפחית הימנעות של יהודים וערבים מנוכחות בסביבת קבוצת החוץ

كيف يمكن الحد من تجنب اليهود والعرب للتواجد في بيئة المجموعة الأخرى؟

בקרב יהודים, נמצא קשר הפוך בין תדירות **המפגש הנטרלי** בין יהודים וערבים בחודש האחרון לרצון שלהם להיות נוכחים בסביבת הקבוצה השנייה. לכן אנחנו מציעים שדרך לשקם את היחסים יכולה להיות דרך שימור המפגשים היום-יומיים הניטרליים שהיו ליהודים עם ערבים, כמו להסתובב במקום ציבורי שיש בו ערבים.

הימנעות מנוכחות בסביבת הקבוצה השנייה

תדירות של מפגש נטרלי

1- בכלל לא

2- לעתים רחוקות מאוד

3- לעתים רחוקות

4- לעתים

5- לעתים קרובות

6- לעתים קרובות מאוד

איך אפשר להפחית הימנעות של יהודים וערבים מנוכחות בסביבת קבוצת החוץ كيف يمكن الحد من تجنب اليهود والعرب للتواجد في بيئة المجموعة الأخرى؟

הגברת מפגש יומיומי חיובי
עם הקבוצה השנייה

הגברת אמון בין חברי
שתי הקבוצות

הגברת הזהות הישראלית

הפחתת מפגש יומיומי שלילי עם
הקבוצה השנייה

הפחתת תפיסת ההומוגניות של
קבוצת החוץ (כולם דומים אחד לשני)

הפחתת מטא תפיסה לגבי
תמיכה באלימות

הפחתת שנאה כלפי
הקבוצה השנייה

הפחתת תחושת ההשפלה
מהקבוצה השנייה

איך אפשר להפחית הימנעות של יהודים וערבים מנוכחות בסביבת קבוצת החוץ

كيف يمكن الحد من تجنب اليهود والعرب للتواجد في بيئة المجموعة الأخرى؟

ערבים - عرب

הגברת רצון ליחסים טובים בין
יהודים וערבים בישראל

יהודים - יהוד

הגברת אמונה שיכולים להיות יחסים
טובים בין יהודים וערבים בישראל

הגברת תחושת בטחון בארץ

הגברת מפגש יומיומי נטרלי
עם ערבים

איך אפשר להפחית תמיכה באלימות של יהודים וערבים אלה כלפי אלה? كيف يمكن الحد من دعم اليهود والعرب بالعنف ضد بعضهم البعض؟

ערבים - عرب

הפחתת תחושת שנאה כלפי יהודים

הגברת אמון ביהודים

הפחתת מטא תפיסת לגבי תמיכה של יהודים
באלימות נגדם

יהודים - יהוד

הפחתת מפגש יומיומי שלילי עם ערבים

הגברת מפגש יומיומי חיובי עם ערבים

הגברת תחושת אמפתיה כלפי ערבים

איך אפשר להפחית החרמת עסקים של יהודים וערבים ?

كيف يمكن الحد من مقاطعة الاعمال عند اليهود والعرب ؟

ערבים - عرب

הפחתת תחושת הכעס כלפי יהודים

הפחתת תחושת הפחד מיהודים

הפחתת תחושת ההשפלה מיהודים

יהודים - יהוד

הגברת אמון בערבים

הפחתת תחושת הפחד מערבים

הפחתת מטא תפיסת לגבי תמיכה של ערבים
באלימות נגדם

תיאור המדגם - عينة البحث

מדגם אינטרנטי שכלל 1036 משיבים מהחברה הישראלית ונערך על ידי חברת אייפנל בין 1-18.1.2024

מדגם ערבי

503 משיבים

רמת דתיות:

לא מקיים מצוות דתיות בכלל – 17%
מקיים חלק מהמצוות הדתיות – 43%
מקיים את רוב המצוות הדתיות – 31%
מקפיד לקיים את כל המצוות הדתיות – 9%

אזור מגורים:

ערים מעורבות (ירושלים, מעלות תרשיחא, נצרת עילית, נוף הגליל, לוד, תל אביב-יפו, רמלה, חיפה, עכו) – 21%
ערים לא מעורבות – 79%

סטטוס תעסוקתי:

שכיר – 72%
עצמאי – 5%
סטודנט – 7%
לא עובד/ לא לומד כרגע – 13%
אחר – 3%

מגדר:

גברים – 51%
נשים – 49%

גיל:

22-18 – 6%
29-23 – 21%
39-30 – 36%
49-40 – 24%
+50 – 13%

דת:

מוסלמי – 68%
נוצרי – 18%
דרוזי – 14%

מדגם יהודי

533 משיבים

אידאולוגיה פוליטית:

ימין – 65%
מרכז – 24%
שמאל – 11%

אזור מגורים:

ערים מעורבות (ירושלים, מעלות תרשיחא, נצרת עילית, נוף הגליל, לוד, תל אביב-יפו, רמלה, חיפה, עכו) – 16%
ערים לא מעורבות – 84%

סטטוס תעסוקתי:

שכיר – 66%
עצמאי – 6%
סטודנט – 11%
לא עובד/ לא לומד כרגע – 8%
אחר – 9%

מגדר:

גברים – 49%
נשים – 51%

גיל:

24-18 – 22%
34-25 – 21%
44-35 – 20%
54-45 – 16%
64-55 – 12%
+65 – 9%

רמת דתיות:

חילוני – 47%
מסורתי – 28%
דתי – 13%
דתי אדוק/חרדי – 12%

* המדגם משוקלל בהתאם לאחוזי האוכלוסייה

מגמות ביחסי יהודים וערבים בישראל בעקבות המלחמה באוקטובר 2023

אקורד • אֶכּוֹרֵךְ • aChord
פסיכולוגיה חברתית לשינוי חברתי
علم النفس الاجتماعي للتغيير الاجتماعي

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

